

Наслеђе

54

Наслеђе **54**

▶ ЧАСОПИС ЗА КЊИЖЕВНОСТ, ЈЕЗИК, УМЕТНОСТ И КУЛТУРУ
Journal of Language, Literature, Arts and Culture

ГОДИНА XX / БРОЈ / 54 / 2023
YEAR XX / VOLUME / 54 / 2023

Темат Наслеђа / Numero tematico di Nasleđe
„Из лепе земље где *si* одзвања“: италијанско
културно наслеђе и његови књижевно-уметнички
путеви / “Del bel paese là dove ‘l si suona“: l’eredità
culturale italiana e i suoi percorsi artistico-letterari

Уредници темата / Curatori del numero tematico
Др Данијела Јањић / Dr Danijela Janjić
Др Алберто Зава / Dr Alberto Zava

ФИЛУМ

Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Faculty of Philology and Arts, Kragujevac

САДРЖАЈ / INDICE

УВОД	7–8
INTRODUZIONE	9–10
Pietro Gibellini DAL SALMO 148 AL CANTICO DI SAN FRANCESCO	11–24
Драган Б. Бошковић (ИТАЛИЈАНСКИ) ФРАЊЕВАЧКИ СВЕТИТЕЉИ У СРПСКОЈ МЕЂУРАТНОЈ КЊИЖЕВНОСТИ	25–47
Ricciarda Ricorda IN ALTRE PAROLE. LA LINGUA E LA LETTERATURA ITALIANA DI JHUMPA LANIRI	49–64
Јелена Н. Арсенијевић Митрић ОДНОС ПРЕМА МИТУ У ПОЕЗИЈИ РИМСКИХ ЛИРИЧАРА НА ОДАБРАНИМ ПРИМЕРИМА ИЗ КАТУЛОВОГ И ПРОПЕРЦИЈЕВОГ ОПУСА	65–78
Katarina V. Melić <i>MÉMOIRES D'HADRIEN</i> DE MARGUERITE YOURCENAR : ENTRE AUTOBIOGRAPHIE FICTIVE ET ÉCRITURE DE L'HISTOIRE	79–88
Dušica D. Todorović LO SCRITTORE SULLA SOGLIA: IL MOTIVO PIRANDELLIANO DELL'INCONTRO CON I PERSONAGGI IN ALCUNI RACCONTI DI PRIMO LEVI	89–103
Душан Р. Живковић ПРИРОДА И ЗНАЧАЈ ТЕОРИЈЕ ОТВОРЕНОГ ДЕЛА УМБЕРТА ЕКА	105–118
Cecilia Gibellini IL PASSERO SOLITARIO DI MONTALE: UN MERLO AZZURRO E UN FILO ROSSO	119–131
Giovanni Barracco MODERNISMO EUROPEO E CULTURA ITALIANA IN <i>CONSERVATORIO DI SANTA TERESA</i> DI ROMANO BILENCI	133–147
Данијела М. Јањић КЊИЖЕВНОСТ И УМЕТНОСТ ФИРЕНЦЕ У СТВАРАЛАШТВУ МИЛОША ЦРЊАНСКОГ	149–160
Зорана Ж. Ковачевић ЗАЈЕДНИЧКА СТРАСТ ПРЕМА КЊИЖЕВНОСТИ: САРАДЊА АЛБЕ ДЕ СЕСПЕДЕС СА ИЗДАВАЧКОМ КУЋОМ МОНДАДОРИ	161–173
Милена Р. Нешић Павковић ИТАЛИЈА У СТВАРАЛАШТВУ ТОМАСА МАНА: НОВЕЛА <i>СМРТ У ВЕНЕЦИЈИ</i>	175–187
Angela Fabris FORME DI RICEZIONE, PERSISTENZE E RILETTURE DEL WESTERN ALL'ITALIANA: LA TRAIETTORIA DI DJANGO DA SERGIO CORBUCCI A QUENTIN TARANTINO	189–200
Slađana D. Stanojević IL PERCORSO EVOLUTIVO DEI TEMPI COMPOSTI CON L'AUSILIARE <i>AVERE</i> NEI TESTI ITALIANI DEL XIII E DEL XIV SECOLO	201–216

Марија В. Лојаница РЕЛИГИЈА ТРАГАЊА: ИНТЕРТЕКСТУАЛНИ И ИНТЕРМЕДИЈАЛНИ ХОРИЗОНТ СТРИПОВА О КОРТУ МАЛТЕЗЕУ	217–235
Ljiljana Z. Petrović ITALIANISMI MUSICALI: DISTRIBUZIONE E (IN)ADATTAMENTO – IN SERBO E ALTRE LINGUE EUROPEE	237–248
Бојана В. Раденковић Шошић ДВАДЕСЕТИ ВЕК У ОГЛЕДАЛУ ИТАЛИЈАНСКЕ РЕКЛАМЕ	249–267
Tomislav M. Pavlović BECAUSE THERE IS (NO) HOPE FOR GUIDO CAVALCANTI AND T. S. ELIOT	269–283
Александра Д. Матић „QUESTI SCHIAVONI”: ИТАЛИЈАНСКА РЕНЕСАНСА И СЛОВЕНИ У ДЕЛУ РАСТКА ПЕТРОВИЋА	285–301
Данијела С. Ђоровић МЕТАДИСКУРС У ВАЗАРИЈЕВИМ ЖИВОТИМА СЛАВНИХ СЛИКАРА, ВАЈАРА И АРХИТЕКАТА	303–318
Андријана М. Малоку ПРИКАЗ ОНОСТРАНОГ ПУТОВАЊА НА ПРИМЕРУ ОДАБРАНИХ ТЕКСТОВА БОБЕ БЛАГОЈЕВИЋ И ДИНА БУЦАТИЈА	319–334
Мирјана М. Секулић ИТАЛИЈА У ПУТОПИСУ <i>ОРИЈЕНТ</i> ВИСЕНТЕА БЛАСКА ИБАЊЕСА	335–351
Биљана Р. Влашковић Илић ЕСТЕТИКА РУЖНОГ У <i>РИМСКИМ ПРИЧАМА</i> АЛБЕРТА МОРАВИЈЕ	353–367
Марија М. Панић ИСКУСТВЕНА НАСПРАМ СИМБОЛИЧКЕ ГЕОГРАФИЈЕ: ИНОВАЦИЈЕ МАРКА ПОЛА У ОПИСИМА ИСТОКА У ОДНОСУ НА СРЕДЊОВЕКОВНУ ДИДАКТИЧКУ КЊИЖЕВНОСТ	369–382
Невена П. Цековић ПРИЛОГ УНИВЕРЗИТЕТСКОЈ НАСТАВИ КЊИЖЕВНОГ ПРЕВОЂЕЊА С ИТАЛИЈАНСКОГ НА СРПСКИ: О ИСКУСТВИМА У РАДУ С НОВИМ ПРАКТИКУМОМ	383–396
Тијана Н. Кукић КРЕИРАЊЕ ТЕКСТУАЛНЕ КОХЕЗИЈЕ ПУТЕМ АНАФОРСКИХ ИЗРАЗА У РОМАНУ <i>ОСТАЈЕМ ОВДЕ</i> МАРКА БАЛЦАНА	397–412
АУТОРИ НАСЛЕЂА / AUTORI DI NASLEĐE	

УВОД

Од античког доба до наших дана простор Италије и његова књижевно-уметничка баштина утицали су на развој осталих култура у већој или мањој мери или су бар изазивали одговоре на тенденције и новине у њима зачете. Циљ тематског, 54. броја часописа *Наслеђе* јесте да укаже на значај и (не)променљивост италијанске културе кроз испитивање њених обележја или стваралаштва њених представника у другим културама или у Италији кроз разне епохе и векове.

Говорити о утицају и рецепцији различитих форми италијанске културе у страним књижевностима, језицима, уметностима и културама или о променама одређених форми италијанске културе кроз различите периоде у италијанској књижевности, језику, уметности и култури значи отворити истраживачку тему која се не може закључити и која ће увек нудити нове подстицаје за даља истраживања, што је идеални циљ којем једно истраживање треба да стреми. Стога је изузетно важно успоставити почетну тачку од које такво истраживање може да се развија. Та почетна тачка треба да докаже могућу разноликост тема, да доведе до нових закључака и да отвори нова питања.

Радови објављени у овом броју разнолики су, нуде обиље нових научних резултата и отварају нове истраживачке могућности. Поред аутора чија је научна област италијанистика, учествовали су и аутори чије су области теоријске књижевне дисциплине и општа књижевност, србистика, англистика, романистика, хиспанистика и германистика. Теме којима се баве у својим радовима изузетно су разноврсне и нове: Псалам 148 и *Похвала створењима* Светог Фрања Асишког, (италијански) фрањевачки светитељи у српској међуратној књижевности, италијански језик и књижевност у стваралаштву Џампе Лахири, однос према миту у поезији римских лиричара, фиктивна аутобиографија и писање историје у *Хадријановим мемоарима* Маргерит Јурсенар, Пиранделов мотив сусрета са мртвима у одређеним приповеткама Прима Левија, анализа природе и значаја теорије отвореног дела Умберта Ека, фигура усамљеног врапца у Монталеовом стваралаштву, европски модернизам и италијанска култура у роману *Конзерваџијоријум Света Тереза* Романа Биленкија, књижевност и уметност Фиренце у стваралаштву Милоша Црњанског, сарадња Албе де Сеспедес са миланском издавачком кућом Мондатори, Италија у стваралаштву Томаса Мана, рецепција и развој италијанског вестерна, развој глаголских времена који се граде помоћу глагола *имати* у италијанским текстовима у 13. и 14. веку, испитивање интермедилалних адаптација Пратових стрипова о Корту Малтезеу, италијанизми у музичким вокабуларима других језика, оглашавање у Италији у 20. веку, Гвидо Кавалканти и Томас Стернс Елиот, италијанска ренесанса и Словени у делу Растка Петровића, метадискурс у

*Животима славних сликара, вајара и архитеката Ђорђа Вазарија, приказ оностраног путовања код Бобе Благојевић и Дина Буцатија, Италија у путопису Оријент Висентеа Бласка Ибањеса, естетика ружног у Римским причама Алберта Моравије, иновације Марка Пола у описима Истока у односу на средњовековну дидактичку књижевност, о примени практикума на вежбама превођења са италијанског на српски језик, о креирању текстуалне кохезије путем анафорских израза у роману *Остајем овде* Марка Балцана.*

Испоставља се да утицаји и промене италијанске културе не јењавају и да се њиховим испитивањем стиче комплетнија слика о другим културама и њиховим представницима, али и о језику, књижевности и уметности Италије, путем сагледавања њихових одраза у до сада неистраживаним контекстима. Надамо се да ће резултати постигнути у објављеним радовима довести до нових истраживања и нових резултата.

*Данијела Јањић
Алберто Зава*

Dall'antichità fino ai giorni nostri l'Italia e la sua eredità letteraria e artistica hanno influenzato lo sviluppo delle altre culture, direttamente, in diversa misura, o anche solo rendendo le sue tendenze e le sue innovazioni inevitabile termine di paragone. L'obiettivo del 54° numero tematico della rivista *Nasleđe* è di segnalare l'importanza e la (im)mutabilità della cultura italiana tramite la ricerca delle sue particolarità o della produzione dei suoi esponenti negli altri contesti culturali o nell'ambito italiano nel corso di diversi periodi e secoli.

Occuparsi dell'influenza e della ricezione delle forme della cultura italiana nelle letterature, lingue, arti e culture straniere o dei cambiamenti subiti da certi aspetti della cultura italiana attraverso diverse epoche della letteratura, lingua, arte e cultura italiana significa aprire un argomento di ricerca che non può essere esaurito e che offrirà sempre nuovi stimoli per ulteriori indagini, scopo ideale al quale deve mirare ogni ricerca. Pertanto è di massima importanza stabilire il punto di partenza rispetto a cui tale indagine può essere sviluppata. Quel punto di partenza deve dimostrare la potenziale varietà tematica, portare a conclusioni innovative e porre domande nuove.

I saggi pubblicati in questo numero offrono una moltitudine di risultati scientifici originali e aprono nuove possibilità di approfondimento: oltre agli autori la cui area di interesse scientifico è l'italianistica, hanno preso parte al fascicolo anche gli esperti di teoria della letteratura e della letteratura generale, nonché della serbistica, dell'anglistica, della romanistica, dell'ispanistica e della germanistica. Un veloce e schematico elenco degli argomenti dei saggi può qui fungere da suggestivo invito alla lettura, dando conto, in una visione complessiva, soprattutto dell'ampiezza e dell'originalità di molti di essi: il Salmo 148 e il *Cantico delle creature* di san Francesco d'Assisi, i santi francescani (italiani) nella letteratura interbellica serba, la lingua e la cultura italiana nella produzione di Jhumpa Lahiri, il rapporto dei poeti lirici romani verso il mito, l'autobiografia fittizia e la scrittura della storia nelle *Memorie di Adriano* di Marguerite Yourcenar, il motivo pirandelliano dell'incontro con i morti in alcuni racconti di Primo Levi, l'analisi della natura e della rilevanza della teoria dell'opera aperta di Umberto Eco, la figura del passero solitario nelle opere di Montale, il modernismo europeo e la cultura italiana nel romanzo *Conservatorio di Santa Teresa* di Romano Bilenchi, la letteratura e l'arte fiorentine nella produzione di Miloš Crnjanski, la collaborazione di Alba de Céspedes con la casa editrice milanese Mondadori, l'Italia nelle opere di Thomas Mann, la ricezione e lo sviluppo del western all'italiana, l'evoluzione dei tempi composti con l'ausiliare *avere* nei testi italiani del Duecento e del Trecento, la ricerca degli adattamenti intermediali dei fumetti su Corto Maltese di Hugo Pratt, gli italianismi nei vocabolari musicali di altre lingue, la pubblicità italiana nel Novecento, Guido Cavalcanti e Thomas Stearns Eliot, il rinascimento italiano e gli slavi nella produzione di Rastko Petrović, il metadiscorso nell'opera *Le*

vite de' più eccellenti pittori, scultori e architettori di Giorgio Vasari, la rappresentazione del viaggio nell'aldilà nelle opere di Boba Blagojević e Dino Buzzati, l'Italia nel diario di viaggio *Oriente* di Vicente Blasco Ibáñez, l'estetica del brutto nei *Racconti romani* di Alberto Moravia, le innovazioni di Marco Polo nelle descrizioni dell'Oriente in confronto con la letteratura didattica medievale, l'uso dell'eserciziario nelle esercitazioni di traduzione dall'italiano in serbo, la creazione di coesione testuale tramite le espressioni anaforiche nel romanzo *Resto qui* di Marco Balzano.

Gli influssi e i cambiamenti attuati e subiti dalla cultura italiana risultano presenti e significativi e tramite la ricerca delle loro tracce e dei loro riflessi si ottiene una panoramica più completa delle altre culture e dei loro esponenti, nonché della lingua, letteratura e arte dell'Italia. Speriamo che i risultati conseguiti porteranno nuovi spunti, nuove ricerche e nuovi esiti.

Danijela Janjić
Alberto Zava

Секретар уредништва / Editorial assistant

Јелица Вељовић / Jelica Veljović

Лектор за српски језик / Proofreader for Serbian

Ђорђе Ђурђевић / Đorđe Đurđević

Лектор за италијански језик / Proofreader for Italian

Слађана Станојевић / Slađana Stanojević

Лектор за енглески језик / Proofreader for English

Даница Јеротијевић Тишма / Danica Jerotijević Tišma

Ликовно-графичка опрема / Artistic and graphic design

Слободан Штетић / Slobodan Štetić

Технички уредник / Technical editor

Стефан Секулић / Stefan Sekulić

Издавач / Publisher

Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац / Faculty of Philology and Arts, Kragujevac

За издавача / Published by

Зоран Комадина / Zoran Komadina

Декан / Dean

Адреса / Address

Јована Цвијића б.б, 34000 Крагујевац/Jovana Cvijića b.b, 34000 Kragujevac

тел/phone (+381) 034/304-277

е-mail: nasledje@kg.ac.rs

<http://www.filum.kg.ac.rs/> Издаваштво / Часописи / Наслеђе

Жиро рачун (динарски)

840-1446666-07, партија 97

Сврха уплате: Часопис „Наслеђе”

Штампа / Print

Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац / Faculty of Philology and Arts, Kragujevac

Тираж / Impression

150 примерака / 150 copies

Наслеђе излази три пута годишње / *Nasleđe* comes out three times annually

***Наслеђе* је индексирано у ESCI (Clarivate Analytics), ERIH+ и MLA**

***Nasleđe* is indexed in ESCI (Clarivate Analytics), ERIH PLUS, and MLA**

Издавање *Наслеђа* финансијски помаже Министарство просвете и науке Републике Србије

Publication of the Journal has been sponsored by the Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

82

НАСЛЕЂЕ: часопис за књижевност, језик, уметност и културу : Journal of Language, Literature, Art and Culture / главни и одговорни уредник Драган Бошковић. - Год. 1, бр. 1 (2004)- . - Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2004- (Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет). - 24 cm

Три пута годишње.
ISSN 1820-1768 = Наслеђе (Крагујевац)
COBISS.SR-ID 115085068